

การติดตามเฝ้าระวัง สารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ (NPS – New Psychoactive Substances) ของประเทศไทย

ธีระ ชัยพิริยะศักดิ์

กองควบคุมวัตถุเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

สำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปราม

อาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UN Office on Drugs and Crime – UNODC) ให้คำนิยาม สารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ [NPS (New Psychoactive Substances)] โดยมีความหมายคือ วัตถุหรือสารที่มีการนำไปใช้ในทางที่ผิดไม่ว่าจะในรูปแบบที่เป็นสารเดี่ยวหรือวัตถุตำรับ ที่ไม่มีการควบคุมภายใต้อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1971 แต่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าสารหรือวัตถุเหล่านี้เป็นสิ่งที่คิดค้นหรือค้นพบใหม่เสมอไป โดยสารหรือวัตถุหลายๆ รายการ มีการค้นพบหรือสังเคราะห์มาแล้วไม่น้อยกว่า 40 ปี แต่เป็นสารหรือวัตถุที่เพิ่งมีการนำมาใช้ในทางที่ผิดเมื่อเร็วๆ นี้ และยังไม่ได้รับการพิจารณากำหนดให้มีการควบคุมตามอนุสัญญาข้างต้น

สารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ (NPS) มีการแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม คือ

1. กลุ่ม Synthetic Cannabinoids

เป็นสารที่ถูกสังเคราะห์ขึ้น เพื่อให้มีคุณสมบัติและการออกฤทธิ์คล้ายสาร Delta-9-Tetrahydrocannabinol (THC) ซึ่งเป็นสารที่ออกฤทธิ์สำคัญในพืชกัญชา แต่มีโครงสร้างทางเคมีต่างกัน สารสังเคราะห์กลุ่มนี้มีหลายชนิด ได้แก่ cannabicyclohexanol, JWH-018, JWH-073, HU-210, และ CP 47,497

2. กลุ่ม Synthetic cathinones

คาทีโนน และอนุพันธ์ มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่ม phenethylamine (ซึ่งรวมถึงแอมเฟตามีนและยาบ้า) แต่มีฤทธิ์ที่ต่ำกว่า มีลักษณะเป็นกลุ่ม β -keto ที่ยึดเกาะในด้านข้างของ phenethylamines คาทีโนนเป็นส่วนประกอบหลักในใบของต้นพืชคาท ซึ่งสามารถนำไปเป็นต้นแบบในการสังเคราะห์

3. กลุ่ม Ketamine

(กระทรวงสาธารณสุขประกาศให้เป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2)

4. กลุ่ม Phenethylamines

Phenethylamines เป็นสารที่มีผลกระทบททางจิตและฤทธิ์ในการกระตุ้นคล้ายยาบ้า และ MDMA ซึ่งถูกควบคุมภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1971

5. กลุ่ม Piperazines

Piperazines เป็นเภสัชเคมีภัณฑ์ที่จัดเป็น ‘failed pharmaceuticals’ แต่มีผู้ประกอบการบางราย ประเมินว่าเป็นสารที่สามารถใช้เป็นยาได้ แต่ไม่เคยนำออกสู่ตลาด ในขณะที่ piperazine เป็นที่รู้จักกันดี และถูกนำมาใช้เป็นสารออกฤทธิ์ทางจิตและประสาทชนิดใหม่ คือ 1 benzylpiperazine (BZP) ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สารประกอบอื่นๆ เช่น 1- (3 Chlorophenyl) piperazine (mCPP) 1- (3 trifluoromethylphenyl) piperazine

(TFMPP) และ 1 Benzyl-4-methylpiperazine (MBZP) และ 1- (4 fluoropheny) piperazine (pFPP) ก็มีการนำมาใช้เช่นกัน

6. กลุ่มที่เป็นพืช เช่น Khat กระท่อม และ Salvia divinorum

7. สารอื่นๆ เช่น Aminoindanes, Phencyclidine-type substances, Tryptamines

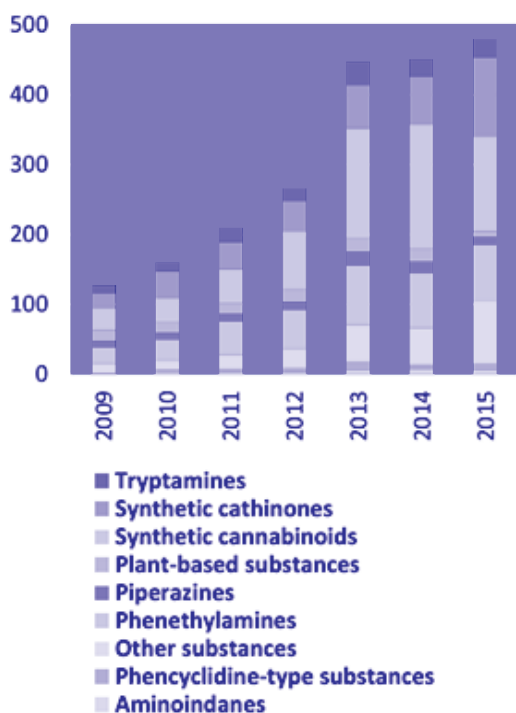
ในปัจจุบันนี้ คณะกรรมการการควบคุมยาเสพติดให้โทษระหว่างประเทศ [International Narcotics Control Board (INCB)] ได้จัดทำโครงการ ION [Project ION (International Operation on NPS)] และพัฒนาโปรแกรม IONICS เพื่อการติดตามสารในกลุ่มนี้ โดยให้ประเทศสมาชิกสมัครเข้าใช้งานผ่านระบบดังกล่าว หากพบว่ามีสารออกฤทธิ์ชนิดใหม่ระบอบาตในพื้นทีใด ก็ให้นำข้อมูลลงในระบบ เพื่อให้ประเทศสมาชิกอื่นๆ ได้รับทราบข้อมูลเพื่อนำไปกำหนดมาตรการในการป้องกัน และแก้ไขร่วมกัน ซึ่งข้อมูลที่มีอยู่ในระบบจะทันต่อเวลา (Real time) เมื่อผู้ลงทะเบียนเข้าระบบเมื่อไหร่ จะเห็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันโดยจะมีข้อมูลดังนี้ ชื่อสาร รายละเอียดของสาร อุบัติการณ์ในประเทศที่เกิด สารมาจากไหน จุดหมายที่จะไป และรูปภาพ

ทั้งนี้ INCB ได้จัดให้มีการประชุมในหัวข้อเรื่อง Conference on Precursor Chemicals and Psychoactive Substances ในประเทศไทยมา 3 ครั้ง ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำนีน กรุงเทพมหานคร มีประเทศในกลุ่มภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เข้าร่วมการประชุม โดยการประชุมมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลการใช้สารตั้งต้น เคมีภัณฑ์จำเป็นในการลักลอบผลิตยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ และรวมถึงการแพร่ระบาดของสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ ซึ่งนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอโปรแกรม

IONICS สำหรับประเทศที่สนใจที่จะสมัครเข้าใช้งานในประเทศไทย สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานกลางเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้สมัครเข้าใช้งานในระบบนี้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กองควบคุมวัตถุเสพติดมีความสนใจที่จะใช้ระบบดังกล่าวด้วย แต่เนื่องจากขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่องในการติดตามความคืบหน้าของการสมัครเข้าใช้งาน อย่างไรก็ตาม กองควบคุมวัตถุเสพติดก็ได้ใช้ความเป็นเครือข่ายภายในประเทศไทย เช่น สำนักงานตำรวจปราบยาเสพติด สถานตรวจพิสูจน์ของสำนักงาน ป.ป.ส. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการติดตาม และเฝ้าระวังการลักลอบใช้สารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ ซึ่งประเทศไทยโดยกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้ประกาศให้สารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่เป็นสารที่ถูกควบคุมตามกฎหมายของประเทศไทยแล้วหลายรายการ

มีรายงานจาก UNODC เมื่อเร็วๆ นี้ว่า ตลาดสารออกฤทธิ์ทางจิตประสาทชนิดใหม่ (NPS) ยังมีพัฒนาการที่ไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และบ่งบอกถึงภาวะฉุกเฉินของจำนวนสารชนิดใหม่จำนวนมากที่อยู่ในกลุ่มสารเคมีที่หลากหลาย ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2559 มีรายงานจาก 106 ประเทศ รายงานถึงการเกิด NPS ในจำนวน 739 ชนิดต่อ UNODC ในรูปแบบต่างๆ หลากยรูปแบบ สารใหม่ๆ มักเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วแล้วก็หายไป ในขณะที่ผู้ใช้บางรายใช้เป็นประจำในกลุ่มผู้ใช้กลุ่มเล็กๆ หลายประเทศรายงานว่ามีการจำหน่าย NPS ภายใต้ชื่อของยาควบคุม เช่น "LSD" และ "ecstasy" ซึ่งมักใช้ชื่อที่คล้ายกันด้วยเหตุผลคล้ายคลึงกับการใช้ยาแบบดั้งเดิม ความสะดวกในการสรรหาได้ง่ายและราคาถูกทำให้ NPS มีความน่าสนใจสำหรับกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดขณะนี้ตลาดสำหรับ NPS บางตัวได้รับการยอมรับแล้ว

ตามรายงานแจ้งว่ากลุ่มสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่หลักที่มีมากกว่า 80 ชนิด ในช่วงปี พ.ศ. 2552-2558 และดูเหมือนจะมีการจำหน่ายแล้วในตลาดโลก จำนวนของสารเหล่านี้ถูกจัดไว้ภายใต้การควบคุมระหว่างประเทศ ในทางกลับกันประมาณ 60 ชนิดของสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ดูเหมือนจะหายไปจากตลาดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ปัญหาในการระบุชื่อสารในห้องปฏิบัติการอาจเป็นปัจจัยหนึ่งของการรายงาน อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการรายงานยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากสารกลุ่มนี้ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนส่วนใหญ่



รายการ NPS ที่มีการประกาศควบคุมในประเทศไทย

ชื่อ	กฎหมาย	ประเภท
Mephedrone	ยาเสพติดให้โทษ	1
Methylone	ยาเสพติดให้โทษ	1
BZP	ยาเสพติดให้โทษ	1
TFMPP	ยาเสพติดให้โทษ	1
Butylone	ยาเสพติดให้โทษ	1
4-MEC (4-Methylcathinone)	ยาเสพติดให้โทษ	1
AM-2201	วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท	1
JWH-018	วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท	1
JWH-073	วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท	1
UR-144	วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท	1

เอกสารอ้างอิง

1. Laboratory and Scientific Section, United Nations Office on Drugs and Crime., Vienna, Austria. (2013). *The Challenge of New Psychoactive Substances* [On-line] Retrieved September 10,2017 Website: https://www.unodc.org/documents/scientific/NPS_2013_SMART.pdf.
2. United Nations. (2017). *Market analysis of synthetic drugs, Amphetamine-type stimulants, New psychoactive substances* [On-line] Retrieved September 10,2017 from World Drug Report 2017, Website: <https://www.unodc.org/LSS/Announcement/Details/064a14a9-fbf1-4940-a184-74f9faab2254>.

